

FINNMARK FYLKE – FINNMÁRKU FYLKA

- rozlohou největší fylke v Norsku: 48 649 km² (srov. Slovensko 49 035 km²)
- nejmenší počtem obyvatel: přes 72 tisíc
- na Z hraničí s fylke Troms, na J s finským LapinLääni (Laponsko), na V s Murmanskou oblastí v Rusku; Norské a Barentsovo moře
- nejsevernější území pevninské Evropy
- název *Finnmark* – slovo *Finn*, kterým Norové označují Sámy a *mark*, které označuje území
- území, které obývají Sámové, se nazývá *Sameland*
- 19 kommuner – Vadsø je „hlavní“ město, ale v Altě žije nejvíce obyvatel
- sámské „hlavní“ město je Karasjok, kde také sídlí sámský parlament *Samtinget*
- není zde snadné živobytí – 11 letišť, pouze do Alty a Kirkenes létají přímé lety z Oslo; tradiční obživou lidí bylo vždy rybaření – dnes velmi rozšířen lov červených královských krabů (jejich lov je využíván také komerčně hlavně ve *Varangefjordu*)
- rozvoj turismu – *Nordkapp, Alta, Hammerfest*
- Finnmark byl vždy považován za oblast, kde se západ setkával s východem - jak kulturně, tak geograficky
- klima je zde v podstatě na stejné úrovni jako na Sibiři, v Grónsku a na Aljašce, ale díky Golfskému proudu pobřeží nezamrzá a jsou zde poměrně mírné zimy, oproti tomu ve vnitrozemí může být v zimě extrémní chladno

PŘÍRODA:

- **PŮLNOČNÍ SLUNCE** – jev vyskytující se za polárním kruhem a je součástí polárního dne (zde od poloviny května do pozdního července **x** od pozdního listopadu do pozdního ledna tzv. polární noc)
- **POLÁRNÍ ZÁŘE** – světelné úkazy ve vysoké atmosféře 80 – 100 km; *Aurora borealis*
Kdysi si lidé mysleli, že je to úkaz, kdy duše mrtvých bojovníků opět spolu bojují. Vikingové věřili, že je to brnění Valkýr a podle japonské legendy je štěstí, když je při polární záři počato dítě.
„Žádná tužka to nemůže nakreslit, žádné barvy namalovat a žádná slova popsát v její celé kráse a úžasnosti.“
Julius von Payer – badatel a pozorovatel pol. září

NĚCO MÁLO Z MODERNÍCH DĚJIN:

- **2. SV. VÁLKA** - s blížícím se koncem války během operace NORDLICHT Němci použili taktiku „*spálené země*“, aby ve Finnmarku a v severním Tromsu pozastavili postupující Rudou armádu. V důsledku toho válku přečkalo jen několik málo domů. Obyvatelstvo bylo násilím evakuováno jižněji – Tromsø bylo zcela přelidněné. Několik lidí se ukrylo a vyčkalo do konce války ve svých domovech, aby tam pak znovu mohli začít žít.
- **STUDENÁ VÁLKA** – období neustálého tlaku – hranice se SSSR 196 km. Aby tento tlak, případně nebezpečí Norsko ustálo, rozhodli se, že se ve Finnmarku nikdy nebudou konat cvičení NATO. Přesto tam byly vojenské síly a často to byli právě Norové, kteří první „spatřili“ nějaké sovětské ponorky či letecké síly.

K VIDĚNÍ:

- **NORDKAPP** – „*Když stojíte na útesu Nordkappu, pouze Svalbard vás dělí od Severního pólu.*“
- je výborným místem pro pozorování polární záře a nachází se zde monument *Děti země* a dále muzeum a restaurace
- **NÁRODNÍ PARKY** – Stabbursdalen – nejsevernější borovicový les
Øvre Anarjohka – vzdálená a nedotčená část Finnmarksvidda náhorní plošiny
Øvre Pasvik – nejsevernější skandinávský prales
Seiland – dva z nejsevernějších ledovců ve Skandinávii
Varangerhalvøya – poloostrov – arktické klima
- **NÁHORNÍ PLOŠINA FINMARKSVIDDA** – „*Tundra nabízející záblesk věčnosti, jejíž klid je rušen jen zvířaty, která utíkají před lovci.*“ – hlavně sobové; jsou zde dva z oněch NP
- **SKALNÍ RYTINY V ALTĚ** – památka Unesco, jde o „*venkovní*“ muzeum. *nejstarší rytiny jsou datovány asi 4200 př. Kr.*, ale většina kol. r. 500 př. Kr. Jediné takto staré památky v Norsku.
- **VARDØ** – k navštívení nejsevernější evropská pevnost
- **NEIDEN** – sámská vesnice

SÁMOVÉ žijí na území Norska mnohem déle než Norové, jsou patrně „původnějšími“ obyvateli. Jsou to kočovníci, kteří putují se soby, bydlí ve stanech a nosí pestré oděvy (tradiční představa opravdového Sáma). Vše, co by o nich člověk chtěl zvědět najde v *SÁPMI* – kulturním parku v Karasjoku.

Dlouhou dobu byli utlačováni a jejich kultura byla v ohrožení. Dnes jsou Sámové jedni z „*nejsilnějších*“ menšin na světě. Mají den nezávislosti, vlajku a parlament. Je jich asi 100 tis. – Norsko, Švédsko, Finsko, Kola Peninsula v Rusku.